

Tabellio

sacramentorum si contrafaciat sit irregularis: **Rñ.** **Fm** Inno. 7 **Ho.** q. nō. extra de de. ex. m. si celebrat. Talia em̄ nō sunt ordinis: qz 7 laici p̄cipiāt sacramētis 7 p̄ferūt sacra.

Ubi t̄pus ponit sine p̄finitōe: vt cum q̄s sine t̄pis p̄finitōe b̄ficijs p̄uaf: p̄petua p̄uatio intelligit. vt. **L.** de pe. l. seruus. p̄ hoc facit qd̄ s̄. dixit panoz. qz paria sunt quē suspēdi p̄petuo: 7 simpliciter. **Qd̄ nota.**

Tabellio est publica

Ulsona: h̄is officiū scribēdi infra ad faciendū fidem.

Utrū clericus possit exercere officiū tabellionatus: **Rñ.** **Fm** **Ray.** clericis i sacris ordinibus p̄stitutus est penit̄ interdictū. 7 si illud habeat ad dimittendū p̄pellēdi s̄ p̄ subtractionē b̄ficiij appellatiōne postposita. extra ne de. vel mo. sicut. **Er** quo inferit ibi panoz. qz tabellio effectus clericus nō perdit ip̄o facto tabellionat̄ officiū. Si em̄ eis debet interdici officiū. ergo illud nō p̄diderunt. **I**dē videt in tabellionibus effectus religiosus: vt p̄ religioz nō p̄diderunt officiū: s̄ exercere nō debēt nisi in cā heretis. **ter.** est notabilis in. c. vt officiū. de here. li. vj. **S**ic in tabellionibus effectus decurionibus vt aduocatis: qui p̄ supueniētā dignitatē nō p̄dūt officiū: s̄ illud exercere nō debēt.

Ut p̄ hoc inferit ad aliā. q. **An** clericus effectus tabellio p̄dat eoīp̄o clericat̄ p̄uilegiū et b̄ficiū: **Rñ.** **P**anor. de mēte **Jo.** an. vbi s̄. q. nō. **R**atio ē **S**icut em̄ p̄ supueniētā clericat̄ nō p̄dit tabellionat̄: saltē in habitu: vt in dicto. c. sicut. 7 in. d. c. vt officiū. ita p̄ supueniētā tabellionat̄ nō d̄z perdit clericat̄ vt b̄ficiū: qz ista nō sunt incōpassibilia saltē in habitu.

Quare aut̄ p̄hibeat clericis hoc officiū exercē. dicit **P**anor. qz hoc est p̄mo: qz hoc officiū dicitur velle: cū tabellio dicitur seruus publicus: vt in. c. ij. d. vsuris. li. vj. secūdo qz hoc ē officiū seculare. **D**unc d̄z fernus publicus a seruicō oīb̄.

Utrū clericus possit exercere hoc officiū i causis ecclesiasticis et sp̄ualibus corā iudice ecclesiastico: **P**anor. p̄cludit qz aut corā papa seu ei⁹ curia hoc officiū exercet. 7 ē admittendū. **m**arie si a papa habuit hoc officiū. **M**ā papa admittēdo: vel ei hoc officiū tribuēdo: videt est habilitare. **ar.** in. l. idēz vulpianus. ff. de excu. tu. **A**ut i alia curia: 7 tūc aut habet p̄petuā salaria. 7 dicitur qz nō: cū indistincte p̄hibeat in. d. c. sicut. qz vt dicit glo. ibi. est qd̄dā gen⁹ negociatiōis qd̄ p̄hibet clericis. c̄ ne de. vel mo. c. j. **A**ut indigēt: 7 tūc arbitroz eos admittēdos. et sic p̄nt iura diuersa ad p̄cordiā reduci.

An aut̄ clericus q̄ nō est i sacris possit hoc officiū exercere: **Jo.** an. in dicto. c. sicut. videt velle qz sic p̄ ter. ibi q̄ facit mētionē d̄ p̄stitutis i sacris. **do.** **An.** videt velle hoc verū nisi h̄at b̄ficiū. s̄ **P**anor. dicit eū nō p̄derasse dictū **Jo.** an. **E**t dicit qz ille ter. videt in d̄nū. **M**ā p̄hibet clericis i sacris s̄ p̄uatiōe b̄ficiōz. ergo n̄ p̄cedit i m̄oib̄ quātūcūqz sint b̄ficiati. **P**ossit tū dicit qz h̄ accipiunt sacri ordines iargo mō p̄ oīb̄ ordinibus q̄ idub. rater sa-

cri sunt. vt notat. xxxij. di. i sum. **S**ed vbi b̄ficiū nō sufficeret posset hoc exercere. **M**ā talis nō p̄ōt dici b̄ficiat̄. **ar.** c. ij. de trālla. p̄la.

Sed qd̄ si clericus i sacris nō h̄z b̄ficiū: **Rñ.** **P**anor. qz p̄ōt hoc officio vt. imo plus dicit **Jo.** an. qz hoc officiū nō p̄hibet p̄se clericis: s̄ causatiue sc̄z p̄ subtractionē b̄ficiij. **E**t p̄ hoc p̄z qz nō p̄t indistincte clericis i sacris p̄hiberi hoc officio. **E**t hoc placet panoz. vt possit vt si nō h̄z b̄ficiū: cui possit tūc exercere negociatōez honestā.

Quid si clericus de facto: hoc statuto nō obstatē fecit instr̄m. **N**ūquid teneat. **Inno.** dicit qz si fecit instr̄m anteq̄ ei interdicit̄: tenet. **sec.** si postea. **E**t p̄ōt esse rō **Fm** **Jo.** an. qz interdictio officio: interdicit ei⁹ executio. **ar.** de appel. c. pastoral. als̄ bec̄ interdicio eēt delusoria. **S**z ip̄e **Jo.** an. tenet qz siue p̄cedat interdicio siue nō valere instr̄m. l̄z p̄uari possit b̄ficiū. **M**ouet qz ibi bec̄ sola pena imponit. vñ aliā inuenire nō debent. **de.** de an. ipugnat hoc dictū **Jo.** an. qz pene appositio: in actu a iure p̄hibito nō cōfirmat actū p̄ inhibitionē attentatū. vt notat **Bar.** in. l. p̄roz. ait. ff. de no. op. nū. vñd̄ melior rō videt **Fm** eū p̄ dicto **Jo.** an. qz annullatio instr̄mēti. p̄pter carentiā fidei nō p̄cernit ip̄m clericū: s̄ p̄tes q̄b̄ p̄hibito nō est facta. **E**t p̄ hoc forte nō esset malū distinguē **Fm** eū. qz si publice p̄dicta solēnter publicata sit facta interdicio clericis: ita qz potuit verū illi trāsire i noticiā p̄p̄i: nō valebit instr̄m. als̄ **sec.** sicut obseruat in p̄digo: cui bonoz administratio ē interdicta. vt. l. is cui bonis. ff. de v. ob. **E**t panor. videt p̄cludere qz clericus an̄ interdicitū si cōficiat instr̄m: tenent. **er** quo tolerat in officio rōne publici officij. **S**i vō fuit clericus p̄superiorē interdictū: 7 tūc: aut palā 7 publice. 7 non valebit instr̄mētum: qz gesta rōne publici officij post interdicitū superioris nō tenēt: vt in. c. veritat̄. de dolo 7 cōtrū. **N**ec p̄ōt allegari toleratiā: **er** quo publice em̄ an̄uit p̄hibitiō. **M**ā interdicitū n̄ fuit publice factū. 7 tūc tenet in iudiciū p̄hibiti vt possit beneficio p̄uari: vt in. d. c. sicut. **S**ed gesta rōne publici officij tenēt: saltē q̄ ad ignoātes. videt de hoc s̄. **A**bsolutio. j. 7 **C**ōfessio. iij.

Utrū tabellio p̄stitutus a laico possit sup̄ ecclesiasticis p̄ficere instr̄mēta: **Rñ.** **P**anor. vbi s̄. qz sic. **E**t hoc videt sentire **Bar.** in. l. j. ff. de of. p̄co. 7 in. l. cūctos p̄p̄los. **L.** de sum. tri. vbi firmat notariū p̄stitutū a p̄ncipe posse cōficere instr̄m de vōluntate partiū in alieno territorio. **I**dē **Hal.** in. d. l. cūctos p̄p̄ulos. vbi plus sentit qz etiā nō p̄stitutus a p̄ncipe: s̄ p̄ statutū loci: poterit inter subditos in alieno territorio hoc officiū exercere: qz hoc officiū notarij nō h̄z iurisdictionē annexā: s̄ est qd̄ dā officiū qd̄ p̄ōt exerceri sine iurisdictionē 7 sine distinctionē territorij. **I**dē in notario creato ab impatore: vt possit cōficere instr̄m i terris eccle. **I**dē tenet **do.** **An.** in. c. p̄ venerabilē. q̄ fi. sint le. **S**z panor. vltra alios adducit ter. in. c. q̄q̄. de vsu. li. vj. vbi in cā ecclesiastica seruus publicus. **E**t sic notariū laicus stipulat. secūdo adducit. c. cuz dilect̄. de fi. instr̄. vbi p̄suetudo p̄ne p̄t dari h̄ac p̄tēz p̄ficiēdi instr̄mēta als̄ nō habēt: cui in s̄ta facit fidē

Testamentū. j. Fo. CCXLIII.

in vtroq; foro.

Utrū epus possit in ecclesiasticis pstituire de
ricū tabellionē. Rñ. fm Ray. pōt p totā diocesi
suā cui cura oīm ē cōmissa. r. q. j. regēda. Et si fecit
poterit ille vocari ad scribendū acta ecclesiastica fo
ri. Et sic pstituitur ab epō nō bz p̄tatem ex diocesi
illī q̄ ipm pstituit. ff. de iur. om. iudi. l. si. Sed tū
si simpliciter pstitutus sit tabellio. maxime ab epō q̄
haberet sup hoc p̄uilegiū: pōt etiā iste vbiq;. Ad
dit etiā Ho. q̄ ex quo q̄s simpliciter pstitutus est
tabellio ab illo q̄ bz hanc p̄tatez: pōt vbiq; p̄ficere
instrumēta: sicut p̄sbyter semel ordinat⁹ vbiq; ce
lebrat. Lūta tñ hoc put p̄ime dictū est.

Allia siue exactio. vi
de s. Pedagiū ⁊ Restitutio quarto.

Testamentū. j. cōmu
niter. Quid est testamētū. Rñ. Panoz.

sup rubrica de testa. dicit q̄ testamētū ē
nre volūtatis iusta sentētia de eo qd̄ q̄s post mor
tē suā fieri vult cū heredis institutiōe: vt habet in
l. j. iuncta glo. ff. e. vñ sine heredis institutiōe nō est te
stamētū. vt in sti. d. lega. §. ante heredis. Et p̄ p̄is
testamētū nō p̄bendit codicillū: q̄ i codicillo nō
pōt dari hereditas. C. de codi. l. ij. et. l. si idē. Nec
p̄bendit donationē cā mortis: que est quasi que
dā vltima volūtatis.

Quis pōt facere testamētū? Rñ. panoz. vbi s.
q̄ edictū de testamētis ē p̄bitiōnū. Oēs ergo pos
sunt testari q̄ nō sunt exp̄sse p̄biti.

Qui autē p̄hibeant testari. Sic p̄mo q̄ p̄hibet
furiosus seu mētecapt⁹ nisi hēat lucida intervalla
l. furiosum. C. qui te. fa. pos. secūdo p̄hibet mur⁹
⁊ surd⁹ a natiuitate. secus si ex accidētī ⁊ scribē ser
vt. l. discret⁹. C. q̄ te. fa. pos. Idē Bar. ibi q̄ addit
q̄ surd⁹ tñ testat⁹ mur⁹ tñ testat⁹ si scribē ser. d. l.
discretis. tercio si nō valet articulate loq̄: ita q̄ nō
p̄t exp̄mere nomē heredis nec scribē. vt in. l. iube
mus. C. de testa. vbi Bar. ex illa. l. infert q̄ ille qui
nō pōt articulate loq̄: mortuo ē s̄ilis. et idē cū testa
to: loquē balbuciēdo cum p̄s fuerit hō recte lin
gue: si faciat testamētū nō valet. Et dicit semel fe
cisse exceptionē ad impugnādū testamētū qd̄ daz:
qd̄ erat factū ab eo q̄ nō poterat articulate loqui.
quarto impubes. vñ nisi mascul⁹ sit in. xiiij. femia
in. xij. testari nō possunt. l. q̄ etate. ff. e. q̄nto filiul
fa. nisi in castrensi vel q̄i: vt in. c. licz. de sepl. l. vj.
⁊ in. l. pe. C. q̄ te. fa. pos. sexto p̄digus cui bona in
terdicta sunt a iudice. l. is cui. ff. e. h̄ testamētū p̄s
factū valet: vt ibi. De hac mā p̄digoz vide singu
laria s̄. Donatio. j. septimo damnat⁹ ad mortē na
turalē vel civilē. puta q̄ deportat⁹. vñ cōiter tenet
q̄ tales nō possunt testari: etiā si effugāt de mani
bus iudicū. vt in. l. eius. ff. e. Si autē q̄s ē damnat⁹
ad penā inferiōrē: cōiter nō efficit intestabilis. pu
ta si fuit p̄denat⁹ ad amputatiōz man⁹ vel vt euel
lent oculi. Et Bar. in. d. l. ei⁹ in. §. si cui. ex illo. §.
infert q̄ dānatio q̄ p̄dit vita. libertas. vel ciuitas
impedit testamētū fieri ⁊ rūpit iā factū. Secus in
dānatiōe p̄ quā tñ ledit. vide etiā qd̄ notat Azo.

C. qui te. fa. pos. q̄ dānatus ad mortē testamētū
facere nō pōt: siue sit dānat⁹ vt moriat⁹: siue vt fiat
seru⁹ pene: siue sit deportat⁹ i insulā. Relegati s̄t
q̄ nō amittūt libertatē vel ciuitatē: testamētūz fa
cere possunt. si q̄s tñ eoz fuerit dānat⁹ ⁊ appel
lauerit: interim testamētū facere pōt. d. l. eius. ⁊. l.
qui a latronib⁹. ff. eo. ti. Vide etiā Zab. in. de. j. de
pe. ⁊ re. vbi querit an dānatus vltimo supplicio
possit testari. Et videt q̄ sic. q̄ sepe dānat⁹ quis
absens ex vi statuti: q̄ de iure cōi dānari nō pōt
ff. de pe. l. absentē. Et rūdet fm Bar. ⁊ Bal. in. di
cta. l. eius. q̄ si ē dānatus ⁊ detētus: ita q̄ infallibi
liter fiet executio: nō valet testamētū. vt notatur
C. de do. inter vi. ⁊ vro. auten. h̄ hodie. Sed si dā
nat⁹ ad mortē in absentia ex forma statuti: testamē
tū nō valet quo ad fauores municipales quib⁹ hā
niti nō gaudēt tanq̄ hostes sue ciuitatis. ff. de ca
pi. di. l. amissiōe. h̄ quo ad ius cōe valet testamētū
q̄ nō p̄dit ius cōe. De huiusmodi exbāntis vide
singularia s̄. c. fili⁹. in fi.

Dubitat de dānato ad p̄petuū carcerē ⁊ in lai
co cōis sentētia ē q̄ est intestabilis. vt in. l. ij. ff. de
pu. iudi. h̄ i clerico dicit Panoz. audiuisse varie su
isse p̄sultū. Nā quidā p̄sulerūt q̄ nō pōt testari.
q̄ illa pena eq̄patur pene mortis seu deportatiōis
vt notat Inno. in. c. q̄liter. el. ij. de accu. Cōsulen
tes vō oppositiōi moti sunt: q̄ ius canonicū nō im
ponit p̄petuū carcerē in penā: h̄ ad p̄nāz. vt in. c.
nouim⁹. de v. sig. ⁊ in. c. q̄uis. de pe. li. vj. ergo nō
bz hec pena inhabilitatis testandi p̄dire ex p̄nā.
Et hec opi. est mitior: h̄ alia videt verior: q̄ nega
ri nō pōt q̄ ille sit q̄si mortu⁹. Octauo p̄hibet pu
blicus vsuran⁹: nisi p̄stet cautionē iuxta formā ca
pituli q̄q̄. de vsu. li. vj. Nono p̄hibet excoīcat⁹
fm opi. quorū dā quos sequit glo. in. c. decernim⁹
de sen. excō. li. vj. Sed Jo. an. ⁊ Inno. tenēt p̄mū
est hodie cōis opi. nec eq̄patur deportato. Decio
p̄hibet seru⁹. xij. q. ij. illud. ⁊. l. fili⁹. ff. d. testa. On
decimo q̄libet religiosus q̄ p̄fiteat tria substātia
regule. extra eo. c. ij. ⁊ i auten. ingressi. C. d. sa. fan.
eccle. sec⁹ d̄ religiosus largo mō sumptis. Duode
cimo hereticus. Rō q̄ heretic⁹ nihil bz cū oīa bo
na sua sint p̄slicata ip̄o iure. vt in. c. cū fm. d̄ bere.
li. vj. vñ etiā si post mortē posset detegi quez fuisse
hereticū i vita: oīa bona p̄nt app̄rehēdi. vt in. c. ij.
de p̄scrip. in. vj. Nota tñ q̄ b̄mōi heretici et s̄iles
cū bona p̄sicia p̄nt retinere bona sua donec sequat
sentētia: saltez declaratiua sup facto. De hoc vide
s̄. singularit̄ Absolutio. j. in excōicatiōe d̄ insecu
toz cardinaliū. Tercio decimo p̄hibet dubius
de statu suo: ⁊ dicit dubi⁹ q̄ dubitat an sit in eo
statu quo testari possit: vt. l. de statu. ff. eo. Quar
to decimo p̄hibet obsides. ⁊ intelligo d̄ obsidibus
id est captiuis populi romani v̄l ecōuerso. puta si
apud infideles essent xp̄iani obsides. vel econtra.
sec⁹ i obsidib⁹ q̄ q̄tidie tradūt ab vna ciuitate alte
ri. vt notat in. l. obsides. ff. eo. Quindecimo p̄hi
bet dānatus ob carnē famosuz. puta q̄ cōfecit li
bellū famosum i iniuriā alteri. ⁊ de illo fuit dāna
tus. vt i. d. l. is cui. Sz dubitat an infamis ex alia
cā possit p̄dere testamētū. et cōiter tenet q̄ sic: nisi
ff. ij

ff. ij

Testamentū. j.

reperiat specificē p̄hibitiū. Et nota q̄ dicit libell⁹ famosus q̄n aliq̄s scribit cedulā p̄tinentē iniuriā: seu infamiā alteri? et p̄icit illā in loco ubi inueniat et sic ali⁹ infamet. Sextodecimo reus criminis lese maiestatis. l. q̄s q̄s. C. ad. l. inl. ma. Et d̄ hoc dicit vt dictū ē s̄. de herenico. Decio septimo is q̄ est apud hostes captiu⁹. d. l. eius. Decio octavo carēs vtroq̄ lumie. hodie t̄n̄ p̄t testari: d̄m̄o seruet qd̄ habet in. l. hac p̄sultissima. C. q̄ te. fa. pos. vt articulate et dare in p̄ntia testū expumat nomē heredis. et **Bar. in. d. l. hac p̄sultissima.** dicit scholarib⁹ q̄ b̄n̄ notēt illā. l. q̄ ex ea poterūt h̄ie multuz de honore: q̄ sepe homines excecant. p̄pter infirmitatē vel alia accidētia et faciūt testamentū de iure cōi: et illud testamentū nō valet.

An autē p̄dicti p̄hibiti a iure testari: possint disponē i pias causas? Et p̄supponit panoz. q̄ om̄e relictū p̄ aia dicit ad pias causas: vt in. c. requisiti. extra eo. De surdo et muto seu nō valēte articulate loqui: ad pias causas possunt disponere: d̄m̄o saltē nutu. i. signo possint exp̄mere volūtātē. **Nā** cum tales possint cōtrahere matrimoniū: vt in. c. cū apud. de spon. infert q̄ habent intellectū naturalē. Sed in istis dispositiōib⁹ ad pias causas: sufficit sola facultas iurisdictionis seu naturalis: nec curam? de solēnitatē iuris civilis. vt in. e. relati. el. j. extra eo. vñ **Gal.** dicit d̄ quodā aduocato q̄ p̄pter infirmitatē nō poterat loqui nec scribere s̄ religio: so quodā sibi dicēte vt p̄uideret de aia sua. et q̄ si volebat bona sua dare paupib⁹ apiret libiū. si sanus mēte aperuit libiū: valet dispositio. Et ponit **Gal. regulā.** q̄ ad pias causas valet testamentum nutu factuz. p̄ hoc bona glo. in. c. cū tibi. extra eo. De impubere cōiter tenet q̄ nō p̄t disponere etiā ad pias causas. vnde et miles ante pubertatē nō p̄t testari. p̄ defectū iudicij: vt in. l. si. C. d̄ testa. nulli. In filiofa. cōclude q̄ in castrēsi vel quali p̄t testari vt vult: s̄ in aduētijs quoz h̄z p̄rietatem est dubiū. **Nā** si vsufruct⁹ acq̄rit patri: oēs tenēt q̄ testari ad pias cās nō p̄t inuito patre. vt in. l. pe. C. qui te. fa. pos. Sed ē dubiū q̄n vsufruct⁹ est penes filiū. **Bar. in. l. j. C. d̄ sa. fan. ecclē.** voluit q̄ possit testari ad pias cās etiā inuito patre: q̄ ois solēnitās iuris civilis est remissa i legatis ad pias causas. d. l. j. et in dicto. c. relati. **Sz Gal.** tenet ibi p̄trariū allegat bonū tex. in. c. licet. de sepul. in. vj. vbi dicit q̄ filiūssa. nō p̄t disponere inuito patre etiā p̄ aia: nisi de castrēsi vel quali. Et hec opinio videt̄ verior p̄ illū tex. ne spoliēt pater. p̄pter fauorē pie cause: cui debent̄ bona filij.

An autē p̄sentiente patre filiūssa. in istis aduētijs i quib⁹ patri nō querit̄ vsufruct⁹ possit facere testamentū ad pias cās et donare? **Bar. in. l. qui in p̄tate. ff. e. dicit q̄ sic.** et dicit hoc p̄bari in dicto. c. licz. i. si. a p̄trario. Et videt̄ esse cōis opinio legisatorū. licz **Imola.** et **Jo. an.** sint in p̄trariū. Et hoc videt̄ tenendū saltē de iure canonico. p̄ dictū. c. licet. q̄ tex. hoc p̄bat in duob⁹ locis. Primo enī tex. dicit q̄ fili⁹ p̄t iudicare p̄ aia. et glo. exponit. i. in vltia volūtate relinquere. et sic verba sunt generalia ad om̄e vltimā volūtātē. Secūdo subdit̄ tex. p̄ aia:

que verba clarē ostendūt q̄ verbum. iudicare. ibi positū nō debet inte. ligi de donatiōe causa mort⁹ q̄ illā filiūssa. patre cōsentiente facere potest absq̄ hoc q̄ donet p̄ anima. casus est. in. l. tam is. ff. de do. causa mortis. Facit etiā ad hoc q̄ ratio quare de iure ciuili filiūssa. nō p̄t testari etiā de cōsentia patris est: q̄ vltima volūtate esset captatoria: et dependeret ex alieno arbitrio. vt. l. illa institutio. ff. d̄ de here. insti. Sed ius canonicū nō curauit d̄ hac solēnitatē iuris ciuili. imo de iure canonico volūtate captatoria sustinet̄: vt in. c. cū tu. de testa. vñ cū seruemus ius canonicū in relictis ad pias cās seruāda est hec opi. cōis: iudicādo vt filiūssa. cuna volūtate patris possit testari ad pias causas et. **Sz vide Bar. cep. in tractatu suo de cautelis.** vbi ponit modū vt filiūssa. etiā in potestate p̄is possit testari inuito patre. s̄. q̄ suscipiat saltē p̄imā tonsurā. Et p̄ hoc vide glo. singularē. xix. q. vlti. c. q̄ ingrediētib⁹. q̄ dicit q̄ cleric⁹ in potestate constitutus p̄t testari et loquit̄ indistincte. Et allegat authenticā p̄sbyteros. C. de epi. et ele. De prodigo post interdiciū cōiter tenet q̄ nō potest testari etiā ad pias causas: q̄ post interdiciū nō habet administrationē bonoz suoz. De vsurario **Bar.** tenet q̄ ex quo est public⁹: et nō dedit cautionē: non p̄t aliquid disponere p̄ aia: q̄ nec ecclesia d̄z recipere oblationē talis. Et idē dicit de quolibz decedente in mortali: q̄ cū sit extra vnitatē ecclesie: nō potest dici relictū p̄ aia. **Nā** ecclesia p̄ talib⁹ nō orat. Et quo infert q̄ relictā p̄ istos nō gaudent p̄uilegio attributo relicto ad pias cās. **Gal.** in hoc vltimo tenet p̄trariū: q̄ p̄uilegiū istud est attributū nō solū fauore relinquētis: s̄ etiā fauore illius cui sit relictum. Sed panoz. dicit q̄ vsurari⁹ publicus nō p̄t aliqd̄ relinquere: q̄ nō valet testamentū neq̄ codicillus: vt in dicto. c. q̄q̄. **Sz** in alijs existētib⁹ in peccato: vt in excoicatis et s̄ilibus: dicit q̄ si volūt facere ecclesie oblationē: et debet̄ regularit̄ admitti nisi sp̄aliter p̄hibeant̄: vt excoicat⁹. vsurari⁹ et similes. Ad et fortius si volūt intuitu elemosine alia dare ecclesijs vel paupib⁹. dico q̄ ecclesie possunt recipere: nō tamē debet̄ se obligare ad oranduz p̄ eis. et talia relictā possunt dici ad pias cās. nō solū rōne illius cui relinquūt: sed etiā rōne relinquētis: et talia relictā gaudēt p̄uilegio relictorū ad pias causas: ex quo alis de iure testari possūt. De dānato ad mortē naturalē vel ciuile. nunquid possit disponē ad pias causas: ex quo bona sua sunt publicata? **Comunit̄ tenet q̄ non:** q̄ iura dant illa bona venientibus ab intestato. vt in auten. bona. C. de bo. dam. vnde esset disponere de alieno: q̄n̄ imo testamentū p̄ius factum rumpit̄: secūta condemnatiōe. hoc volunt legisse in dicta. l. j. vbi formatur questio f̄m̄ **Jo. an.** de eo qui damnatur. et postea in testamento vlt̄ codicillo aliqua relinquūt p̄ anima sua: et postea die tertia decapitat. **An p̄e dicta legata debeantur?** **Bar. in dicta. l. j.** dicit q̄ quādo talis damnatus non retinet bona vsq̄ ad mortem: vt quia sunt per legē fisco applicata. vt i dicta auten. bona. non valent talia legata: quia ex quo non habet bona de illis testari non potest. si

Testamentū. ij. Fo. CCXLV.

¶ **Q**uo retinet bona vsq; ad mortem: tunc si est penitens de delicto potest testari ad pias causas. et est casus fm vnū intellectū i dicta. l. j. q. illa lex remouet omne impedimētū q̄tū ad legata ad pias cās. Aut mortuus est impenitēs. 7 tūc relicta p talē nō sunt p ecclesiā recipienda: sed de hoc dic vt dictū ē supra. §. primo. De hac materia vide s. Absolutio. j. De excoicato dic vt s. dixi. Nam licet potest facere elemosynā; vt in. c. cū voluntate de sen. ex. ita 7 in testamēto pōt relinquere ad pias cās; licz aliō dixerit Bar. De seruo. religioso. heretico. reo lese maiestatis 7 sibi dic q nō possunt disponere etiā ad pias causas; q nō habent bona. j. q. j. nō est putanda. De dubio de statu suo sunt opinionēs inf docto. Bar. tenet q possit disponere ad pias cās. Bal. ptra in dicta. l. j. q nō repit iure cōcessum: s; plus placet opinio Bar. fauore pie cause; q miles est in hoc priuilegiatus. vt in. l. ex militari. ff. de testa. mi. Fortius pia causa debet esse priuilegiata. De eo qui est apud hostes credo q nō possit disponere; q seruus est.

¶ **Q**uā religioſus in ep̄m p̄motus possit testamētū facere? Rñ. fm l. ho. l. cōa secūde. q. d. r. xv. nullo mō potest: q; sola dispōsatio rerū ecclēsiasticarū ei p̄mittit que morte finit: ex qua testamētū incipit valere. si tūc ex excessiōe pape testamētū faciat: nō intelligit de p̄prio facere testamētū s; auctoritate apostolica intelligitur ampliata potestas sue dispōsitiōis vt possit valere post mortē.

¶ **Q**uid si aliquis aliquē testari p̄buerit? Rñ. p̄ eius hereditate erit repellendus; vt. l. si q̄s al. te. p̄bi. l. ij.

¶ **Q**uot testes oportet q; sint in testamēto? Rñ. regulariter fm leges. vij. testes req̄runt. vt in sti. eo. §. si. hoc tamen fallit: q; q̄nq; valet sine teste. vt si miles in bello scribat 7 moriat. vt. l. de te. mili. l. milites. Q̄nq; sufficit vnus; vt si fiat corā impatore. vt. l. e. l. omniū. Q̄nq; duo: vt inter filios. vt. l. e. l. hac p̄sultissima. §. ex imp̄fecto. Vt si in tentorio. i. non in militia tēpore quo mouit testes miles; vt. ff. de testa. mili. l. lucius. Similit̄ etiā in his que sunt ad pias causas. vt extra eo. cuz esset. et. c. relati. Q̄nq; tres vel quatuor. vt ex sp̄ali priuilegio vt. l. e. l. si nō sp̄ali. 7. l. si vnus. Q̄nq; v. vt i testamēto rustici. l. e. l. si. Et hoc vbi. vij. testes hūi nō possunt. vt in dicta. l. si. Q̄nq; etiā. vij. testes req̄runt: vt q̄n testator vult testari in scriptis et nescit l̄as. vt in. d. l. hac p̄sultissima.

¶ **Q**uid si testator non vult q; testes sciant tenorē testamēti sui? Rñ. pōt facere testamētū qd̄ dicit in scriptis. i. q; ip̄e p̄mo testamētum cōscribat: vel etiā scribi faciat. 7 postea cartam clausam rep̄net testib; di. hoc est meū testamētū rogo q; sigilleris 7 subscribatis vos. d. l. hac p̄sultissima. Sed tū per hunc modū facere testamētū non est tutuz; quia multas obseruantias requirit que forte cum non seruent oportet q; nō valeat testamētū. Adhuc est q; fiat sine scriptis. scz quādo fit per notarium tū.

¶ **Q**uibus verbis debet scribi testamētū. Rñ. non refert si dicat. De herede in instituo: vel volū

tatem meam eius dispositioni cōmitto: quia non dicitur decedere intestatus; imo dicitur testatus ad pias causas fm intellectū notabiliorē. c. cum tibi. extra eo. Nec curanduz de verbis testatoris dūmodo sint talia: per que de voluntate constet. licz Jo. an. dicat in addi. Spe. post Al. papienſem q; si quis ad interrogatiōē alterius. puta dicentis. vis tu talem heredem instituire. 7 ille respondeat q; sic non valet testamētū. Sed glo. in. l. iubemus. l. e. tenet contrariū. monetur ip̄e: quia testator debet exprimere nomen heredis et in infirmitate defacili respondet quis ad omnia. do. An. tenuit q; de benignitate canonica potest procedere dicta glo. sed de rigore procedit contrariū. Et concludit Panor. q; ad pias causas valet testamētum nutu factum; p̄out tenet etiā Bal. in. l. j. l. de sa. san. ecclē. vbi allegat glo. in dicto. c. cum tibi. Sed in alijs posset dici: q; si constat de voluntate sua p signa vigētia: q; valet testamētū s; benignitate canonica. hec Panor. in. d. c. cū tibi. Bar. tū in dicta. l. iubem. dicit q; glo. ibi dicit v̄z i testatore q; articulate loqui pōt. als secus.

¶ **Q**uā in secūdo testamēto oportet facere mētionē d̄ p̄mo. Rñ. vt notat. xvij. di. qm̄. in glo. q; nō oportet nisi in duob; casib;. Primo si testamētū factū sit inter liberos. vt. l. e. l. hac p̄sultissima. §. ex imp̄fecto. 7 autē ibi posita. Alius si testator ip̄e legem sibi imposuit. puta si in p̄prio testamēto dixit. Si fecero aliud testm̄: nō valeat nisi dixerō pater noster. tūc in faciēdo secūdū. oportet q; faciat mētionē de p̄mo. l. si q̄s. in. p̄n. de le. iij. etiā si in p̄mo dixisset q; sibi nō liceret penitere. vide d̄ hoc s. l. exemptus.

¶ **Q**uid autē si iurauit q; non veniret s; voluntatē suā nec mutaret. nūq; pōt mutare. Rñ. fm Dir. li. ij. q; licz forte de rigore iuris possit mutare testm̄ vel sepulturā: nō tū d; fm deū 7 eq̄tatē canonicā. hec Dir. Et lz nō debeat mutare p̄pter iuramētū: tū si mutat tenet secūdū q̄uis incurrat piurū.

¶ **Q**ualit̄ p̄firmat̄ testm̄. Rñ. p mortē testatoris ad hebre. ix. Sz ante mortē q̄cūq; mutari potest etiā si pacto p̄uenit non mutare. vt. l. de pac. l. pactū. Ratio q; pacta que p̄stringūt liberū arbitriū vltimē 7 legitime voluntatis nō valēt. Et fm Dir. pactū nō impedit: lz iuramentū sic. codē mō quo dictū est s. p̄rio. §.

Testamentū. ij. Quo ad validitatez ei?
Et primo quo ad institutionez heredis quilibet in testamēto tenet sibi heredes instituire aliquē vel aliq̄d collegiū 7 huiusmodi. 7 sine institutione heredis non esset testm̄. l. eo. l. iubem. Valent tamē legata ad pias causas; etiā si nō esset clausula codicillaris. 7 testm̄ esset nullū: vt notat Panor. in. c. Raynaldus. de testa. Et si quidē testator habeat descendentes vel ascendētes illos tenetur heredes instituire; saltē in eorum legitima: vt. l. de inoffi. test. autē. nouissima. q; si nec ascendētes nec descendētes habeat. tūc fm leges potest instituire alios quoscunq; dūmodo non infames; aut turpes personas. Nam tunc

Testamentū. iij.

fratres vel sorores possunt rūpere testamentū: et si-
bi totā acq̄rere hereditatē: vt. *L. de inoffi. te. l. fra-*
tres. De hac mā vide s̄. *Hereditas.* Nū si p̄pinq̄
indigerēt illa hereditate indigētia manifesta: tene-
tur eis hereditatē dimittere nisi eēt mali et hmōi
bonis indigni. Et dico tenent. l. ex debito honorū
parēralis. Si autē nō indigerēt manifeste: pōt libē
i alios refundere. *Sec̄* tū est i quibusdā terris de
p̄suetudine q̄ in hmōi seruāda ē si rōnabilis ē.

¶ Nūquid testator possit s̄stituire aliū heredē
q̄ debeat succedere p̄mo heredi? *Rū.* si testator ha-
beat filios impuberes pōt eis substituere quoscū-
q̄ velit q̄ succedāt eis si nō venerint ad pubertatē
vt. *L. de impu. 7 al. sub. l. si testamēto. si vō puene-*
rint ad pubertatē pōt eis substituē: si moriant̄ sine
liberis. Idē etiā s̄m quosdā si moriant̄ cū liberis.
vt. *L. de impu. 7 al. sub. l. heres. 7. l. se.* Debet tū
salua esse legitima. Et intelligit̄ substitutio dedu-
cta legitima filioz: 7 deducta q̄rta totū q̄ dicit̄ tre-
bellianica: quaz̄ dēducit̄ q̄libet instituit̄ heres cui
al's substituit̄ regularit̄ post pubertatē instituti: vt̄
etiā cū accipit hereditatē p̄ fideicōmissus ab insti-
tuto herede: q̄ grauat̄ ē heres alteri restituere he-
reditatē: vt̄ in. c. *Raynutius. et eo.*

¶ Quid autē si testamētū est nullū 7 apposita est
clausula codicillaris: qd̄ opabit̄ clausula illa. puta
si non valet iure testamētū: valeat iure codicilloz?
Rūder Panoz. in dicto. c. Raynald. post glo. q̄
p̄ illā clausulā p̄stabunt̄ legata pueniētes ab inte-
stato q̄ al's nō valuisse. Idē tenet *Bar. in. l. j. ff.*
de codicil. Vbi etiā querit. Quid si testator dixit:
Volo q̄ valeat iure testamētū 7 codicilloz. Et re-
spōdet q̄ licz illa vba videant̄ inducere repugnā-
tiā: tamē vt res valeat debet exponi et. i. vel: p̄ re-
gulā q̄ ponit̄ q̄ copula ponit̄ inter duo incōpassi-
bilia resoluit̄ in disianctaz: vt. l. si ticio fundus. de
usufru. le. Et erit electio heredis q̄ cōpetat iure di-
recto vel fideicōmissi: vt. l. si. *L. e.*

¶ Sed qd̄ si dixit volo q̄ valeat iure testamētū vt̄
saltem iure codicilloz? *Bar.* vbi s̄. arbitrat̄ q̄ tūc
nō possit heres eligere. Nā illa p̄iunctio diminuti-
ua: saltē h̄z istud importare: vt si p̄mo mō. sed iure
testamētū nō posset valere tūc deueniat̄ ad aliud.
Hoc p̄z et regula grāmaticali. Si nō potes mibi
dare bilantiū: saltē cōmoda vnū denariū.

¶ Quid si repit̄ sic. Et volo valere vel iure codi-
cilloz: 7 n̄ dixit testamētū? *Rū.* *Bar.* q̄ hec dictio
vel. q̄ apponit̄ vni oīoni vel dictioni tū sumit̄ p̄
saltē. Perinde est q̄ ac si diceret iure testamētū. vel
saltē codicilloz.

¶ Quero an hec clausula. si non valet 7c. habeat
locū q̄ testamētū nō valet p̄pter defectū solēnita-
tis omisse? *Bar.* dicit q̄ sic. per tex. in. l. codicillus.
de le. ij.

¶ Quid si testamētū nō valet rōne volūtatis im-
pfecte: quū anteq̄ p̄lert̄ mortū est testator. An
tūc aliqd̄ opet̄ ista clausula. *Bar.* dicit q̄ nō p. l. si
deicōmissa. de le. iij. et. l. ex ea scriptura. ff. de testa.
secus si volūtatis esset imperfecta rōne alicui solēni-
tatis. Et sic intellige. l. si. *L. e.*

¶ Quid si testator dixit. Si nō valet 7c. An hec

verba referant̄ ad t̄pus p̄diti testamētū. An ad fra-
turū si p̄tulerit nō valere? Et p̄cludit q̄ dicta ver-
ba p̄p̄hendunt t̄pus futurū: vt res potius valeat
7c. maxie in testamētis.

¶ Quid si testamētū rumpat̄: q̄ hereditas nō est
adita. vtrū tūc opet̄ illa clausula. *Bar.* credit q̄ sic
p. l. eā quā. *L. de fideicō.* Dū tū dicat si nō valebit
vel silia verba q̄ trabant̄ ad futurū.

¶ Quid si nō valet testamētū p̄pter defectū bere-
dis scripti non capacis? *Bar.* dicit q̄ illa clausula
opaf: vt. d. l. eā quā. s̄m vnā lec.

¶ Quid si testamētū nō valet p̄pter defectū testat̄?
Rū. *Bar.* q̄ tūc nihil opaf: q̄ q̄ nō potest testari
nec codicillari. vt. l. diu. ff. e.

¶ Quid si testator legat aliqd̄ tabellioni p̄ficiēti
testamētū nūcupatiū qd̄ fieri pōt: vt. *L. de testa-*
dictatibz. Nūquid ip̄e tabellio pōt sibi illud ascri-
bere. *Rū.* *Spe.* in ti. de instrū. edic. q̄ sic: nec inci-
det in penā legis cor. de fal. Nec ob. l. ij. *L. de his*
q̄ sibi in te. scri. Illud enī habet locū in eo q̄ dicitur
vel scribit̄ testamētū qd̄ est in scriptis: cuius vires
oēs dependēt ex scriptura illa. secus i nūcupatiū
qd̄ sit hodie: q̄ ibi sit scriptura solum ad memoriā
nō vt vires testamētū dependēt ex illa. Idē tenet
Do. q̄ tale testamētū recitat̄ corā testibz: do nul-
la est suspitio falsitatis. Idem tenet *Bar. in. l. j. ff.*
ad. l. cor. de fal. dicens q̄ opinio *Spe.* cōsuetudine
approbatur.

Testamentū. iij. quātū

ad executionem.

¶ Vtrū testator possit heredito suis p̄
testamētū penā imponere si nō paruerit volūtati
sue? *Rū.* sic. vt insti. dele. s̄. penē. Dū tū qd̄ testa-
tor p̄cipit nō sit turpe vel inhonestū. vt. ff. de p̄di.
insti. quidā. vide de hoc s̄. *Legitima.*

¶ Per quē cogent̄ heredes defectū testm̄ sine vo-
lūtate eius adimplere? *Rū.* heredes. j. annū cogē
di sunt p̄ ep̄m adimplere. 7 si neglexerint: tunc ip̄e
ep̄s exequat̄. vt in. c. nos. 7. c. li heredes. et eo. et
in. d. c. nos. habet̄ q̄ si. j. annū a die monitiōis nō
fit executio testamētū p̄ debentē exeq̄: denoluit̄ exe-
cutio ad ep̄m: 7 nō a t̄pe mortis testatoris. s̄ hodie
cōiter ep̄i h̄nt statuta vt t̄pus currat a die mortis.
Hoc tū limitat̄ panoz. in. d. c. nos. vt t̄ps illō cur-
rat a die mortis 7 adite hereditatis 7 scie. vide etiā
Bar. ad p̄dicta i. l. cū qdā. de le. ij. vbi format̄ hāc
q̄. Quidā reliq̄t. *L. paupibz* declarādis p̄ semp̄o-
niū: lapsō anno declaratiōe nō facta: ep̄us vigore
statuti vult paupes eligere. Querit̄ an possit. Et
decidit q̄ nō: q̄ statutū loquit̄ de executorē: s̄ ha-
bēs declarare nō est executor sicut dicim̄ differē-
tiā esse inter iudicē q̄ declarat: 7 executorē. Et sic
ex hoc hēs optimā cautelā ad impediēdū ne ep̄us
intromittat̄ sede hmōi relictis etiā post annū.

¶ An autē. n̄ ep̄iscopus suppleat negligentiam
executoris: vel testatoris in relictis ad non pias
causas. Multi tenuerunt q̄ sic: quis omnis volū-
tas testatoris largo modo dicitur pia cū nō potest
amplius velle: vt. l. j. *L. de sa. san. ec.* Adde p̄dicti-
ctis qd̄ notat̄ singularit̄ Panoz. in. c. q̄: quē sitatē

de cōf. ff. q. tps pfixū in odiū negligētū nō currit ipedito impedimēto iuris vel facti. De impedimēto facti exēplifica d tempore quo extitit in curia post absolutionē t tempus reuersionis. secus dic quādo tempus est pfixū. nō in odiū negligētū: s; in fauorē alteri? t istud tps currit ipedito etiā ignoriāti. Et p hoc facit dictū singulare Spe. in ti. de instr. edic. vbi dicit q; si executor testamētū nō potuit ereq; j. annuz nihilomin? deuoluit pās ad epm. Mā illud tps āni nō fuit pfixū i odiū executoris s; pon? i fauorē defuncti ne diu differat ipi? voluntas. Et p dicta intellige etiā si testator pbibuisse ne epus se intromitteret: q; pūat? nō pōt tollere dispositionē iuris cōmūnis.

Utrū executor debeat tardare distributionez elemosynarū ad hoc vt res defuncti meli? vēdant? Rū. fm Tho. in quolz. q; i moza modici tps nō videt esse magnū piculū. vñ si executor p modicū tps elemosynas dare differat: vt reb; defuncti meli? vēditis ampliores elemosynas dare possit: laudabilis facit. Si vō ecōuerso p multū tps differat elemosynas distribuē: vt i modico ampliores elemosynas faciat: nō videt esse sine culpa q; forte defunct? interim a purgatione liberaret.

Quid si de plurib; executorib; vn? moriat? vel est in remotis: vel nō vult ereq;? Rū. alius potest executionē implere: nisi testator aliud expserit. eē eo. religiosus. in. vj. vide de hac materia s. Restitutio. v. t Religio. j.

Testis. j. Testes possunt esse oēs q; nō pbibent. ff. de pba. l. ab ea pte. t. ff. e. l. j. t extra eo. c. j. in glo. Edictū em̄ de testib; phibitionū est.

Serunt i testib; maxie attendenda q; his v̄sib; ptinent. Condicio. sexus. etas. discretio. fama. Et fortuna. fides i testib; ista req̄res. Ad dicitio. scz an sit seru? vel liber. Seru? em̄ a testimonio repellit: q; sepe metu dñi supprimit testimonij veritatē. eē de ver. sig. fons. s. testes. fallit tñ cū de facto fui querit. nō tñ p dñō: vel p dñm. vt in. s. Itē in criminali. iij. q. iij. Silt? admittit i defectū testib;: s; cū tomētis vt i dicto. s. Itē in v. Itē serui. Secūdo req̄rit sexus: q; femia nō admittit i testimonij in criminali. xxiiij. q. v. mlierē. t dicto. s. testes. In ciuilib; aut bñ admittit. xv. q. iij. s. ex eo. Silt? i criminalib; mlier admittit i testimonij cū ciuilit agit de crimie. Et p clericos d adulterio infamatos: cū i modū in q̄stionis seu acceptōis agit. extra eo. qm̄ vbi de hoc i glo. t. c. tā lris. nō admittit etiā i testamētis. in sti. d. testa. s. testes. in codicillis aut sic. vt notat glo. t Bar. in. l. fi. l. de codi. Tercio req̄rit etas q; minor. xiiij. annis nō admittit etiā in ciuilib; iij. q. iij. c. j. Nota em̄ q; licz dictū impuberis. nō faciat plenā fidē: facit tñ plenū iudicuz ad torturā. vide s. impubes. In criminalib; aut nō admittit minor. xv. annis. dicto. s. Itē in criminali v. Itē i testimonij. Quarto req̄rit discretio: q; furiosus t mentecap? a testimonio repellunt: sicut ab officio iudicandi. iij. q. vij. s. tria. Et hoc nisi habeat

lucida interualla: vt. ff. de testa. l. qui testamēto. s. nec furiosus. Quinto req̄rit fama: vt sit bone vite Mā infames a testificādo repellunt. extra d. testi. co. p̄terea. De hoc dic vt s. Periurū. Sexto req̄rit fortuna. l. vtrum locuplex vel egenus. dicto. s. Itē in criminali v. itē testij. Septimo req̄rit fides q; infidelis p̄ fidelē nō admittit. ij. q. vij. li hereticus. Sūt t alia quedā p̄siderāda. P̄mo vtrū sit inimic? eius p̄ quē fert testimonij: vel amic? eius p quo testificat. iij. q. iij. testes. v. ideoq; Itē obsecuri t ignoti non admittunt: vel solū admittunt cū tomētis: aut vberib; vt i auten. de testi. s. sancim? col. vij. Itē nec executores negotioꝝ vt pcuratores q; in ipa cā fuerūt actores: vel responsales. extra eo. insup. Immo etiā q; fuit pcurator vt aduocat? i pon iudicio nō recipit in testē in cā appellatiōis. extra eo. romana. li. vj.

Utrū qs possit admitti ad testimonij i sua cā Rū. nō. neq; pncipalit nec secūdario. l. e. l. oib;. Vñ vēditōr in cā rei vēditō nō admittit. p emptōre: q; cā p̄ria vēditōris esse videt. neq; vēditōr in cā pignoris p creditōre. vt. ff. de appel. l. ab executorē. fallit hoc in legatarijs t fideicommissarijs q; ferūt testimonij in cā testamētis: cū agit de hereditate: nō de legatis: nec fideicommissis suis. bene tñ possunt scribi t eē testes i eo testamēto in q; eis aliqd legat. vt. l. d. testa. l. dictantib;. Itē fallit in collegijs t corpib;: in q; vō eoz singulares p̄sone p cā vniuersitatis ferre p̄nt testimonij. xiiij. q. ij. super prudentia. extra eo. insup. t. c. nūcians. Et in. d. c. insup. dicit panoz. q; nō solū clerici ecclie i ciuilib; et alijs testib; deficiētib;. s; etiā p̄latus pōt testificari in cā ecclie sue: dūmō p se cām illā nō pmoueat. Et nimiz q; pōt eē in der in cā ecclie sue. ij. q. vij. si qs erga. Forti? pōt esse testis. Et hoc ideo: q; cause vniuersoz nō sunt singuloꝝ. t si cōmodū cōtingat singulos. xij. q. ij. q; manumittit. t hoc nisi fuerint actores vel rūsales vt dictū ē.

Utrū in cā p̄muni duoz alter admitti debeat ad testimonij: Rū. nō. q; cā cōis duoz vtriusq; est. ar. ff. de ritu nup. l. illud. Et ideoz in locio criminis t p̄ncipe. d. s. Itē in criminali. v. Item liberi t extra eo. veniēs. Nec ob. extra eo. qm̄. Mā illud ē spāle in cā denūciatiōis: vt ibi admittunt socij criminis ad p̄sumptōz. eē d adul. significasti. Credit etiā socijs criminis i exceptis vt i crimie lese maicstatis t h̄mōi. vide de hoc s. In q̄stio.

Utrū parētes vel liberi possint p vel p̄ se ferre testimonij: Rū. generalit p rectā lineā ascēdētes vt descēdētes p vt p̄ se idonei testes nō s̄. dicto. s. Itē in criminali. v. Itē testis. t v. Itē parētes. t. ff. e. l. testis. Idē ē de m̄re: s; tñ ambo parētes in casu admittunt p filio. scz cuz querit de etate: vel natiuitate. vt extra q; si. sint le. c. transmissit. t. c. p tuas. Itē vbi agit de impedimēto matrimonij rōne cōlar: gunitatis vel affinitatis. extra eo. quoties. Tercū si agit an sit p̄tractū matrimonij vel non: tñc mater est suspecta si vir sit superior diuitijs vt genere. extra eo. sup eo. el. ij. Vbi vō m̄rimonij ē contractū: nō sepat nisi p legitimos testel. vt. d. c. sup eo. in glo. Itē pater t filij i eodez testō p̄t esse testes.

Testis. ij.

similit' dno fratres. d. s. **I**tem in criminali. v. **I**tem p. r. z. v. **I**tem duo. Queda tñ psona sunt q̄ aduersus cō tūctos suos testificari nō cogunt' vt aduersus soce rū. generū. vitricū. pūignū. sobanū. sobanā. sobu ne natū. eosq; q̄ in pōri gradu sunt. **I**tem aduersus pōnū z patronā z liberos ei⁹: vt. d. s. **I**tem i crimi nali. v. **I**tem lege. **I**tem de domo actoris v' accusato ris testes nō debēt pducī. iij. q. v. p. totū. **I**tem testi ficari nō pōt p clericos i criminali cā viles psona. ij. q. i. in p̄mis. qz testificatiōes z pbatōes in cā cri minali debēt esse aptissimē: vt. l. sciāt. l. de pba. **I**tem testes singulares nō pbat p se sine p̄sumptio nibz z administratiōis alijs. ex d. elec. bone. cl. j.

Quid si duo vel tres testes viderūt p̄ foramen virū z mulierē se p̄miscētes. vtrū p̄bet idē act⁹. an sint singulares p̄ eo: qz vn⁹ vidit post aliū z nō sūt. **B**al. dicit qz pbat qz nō p̄sumit pluralitas actū. **E**t ita tenet **L**y. in. l. hac p̄sultissima. l. de testa. et **S**pe. in. ti. de testi. vbi dicit qz testes exītes iuxta parietē vel cortinā: de auditu fidē faciūt. vt in. c. p̄ terea. de testi. z ibi nota glo. **I**dē tenet **D**o. ponēs exemplū in. q. facti. **Q**uidā tabernarius subtraxit dñe sue ciphū argenteū quē nolebat restituē: nec i p̄ntia testiū p̄fiteri: licz in p̄ntia ip̄i mulieris non negare. **M**ulier illa notariū et quosdā testes po sult post parietē: z tabernariū hoc ignoratē induxit ad p̄fitendū sibi qd subtraxerat z p̄misit resti tuere: quo audito mulier rogauit tabellionez z tes tes sup̄ p̄fessione tabernarij: quasi velit qz p̄fessio possit p̄bati p̄ testes. licz ip̄i nō viderint p̄sonā lo quētem. qd est notabile verbū fm̄ **P**anoz. in. c. ex lris. de p̄sue. **I**dez voluit **B**ar. post glo. in. l. ij. s. **I**dez labeo. ff. de aq̄ plu. ar. **E**t facit ad. q. nūquid recus pōt deponere sup̄ verbis deponentiū: si bz notas illoz voces. vide bonā glo. in. c. testes. iij. q. ix. vide etiā **P**anoz. in. c. cuz cām. de testi. **E**t scias qz cōiter tenet p̄ legitas qz sp̄ale sit in testō. **N**on enī valet testimonium nisi testes viderint z audierit testatoz loquētem: vt est tex. in. l. si nō sp̄ali. l. de testa. **E**t hoc ideo vt arbitroz. qz vox testatoz ip̄e infirmitatē solet mutari. **N**ota qz sacerdos nō dz esse testis in instrumētis cōfectis totalit' inter secula res. xiiij. q. ij. q̄. **H**oc intellige de honestate. et non de necessitate.

Testis. ij. De numero testiū. **E**t q̄ dem duo testes regularit' necessarij sūt et sufficiūt. ff. e. vbi numer⁹. iij. q. iij. s. **I**tem in criminali. v. **I**tem vbi.

Vtrū i aliq̄bz causis sufficiat vn⁹ testis? **R**ñ. regulariter nō sufficiat vt dictū ē. tñ in aliq̄bz casibus sufficiat vn⁹. vbi alteri p̄iudiciū nō infert. vidē s. **P**robatio. **I**tem stat' testimonio vn⁹ vbi de par tiū p̄sensu ita puenit: cū z testimonio aduersarij sta ri possit. l. de fideicō. l. si. **I**tem qū querit vtrū aliq̄s sit emēdatus de crimine: stat' testimonio sacerdoti: qz cū in secreto p̄fiteat aliē p̄bati nō pōt. **I**tem i cor rectione fraterna sup̄ prima correctione charitati ua per vnū solum p̄batur: quia nec aliter potest. extra eo. in omni. **I**tem licz vnus testis non faciat p̄bationem: facit tamē p̄iumpcionē. extra. de suc.

ab intest. c. si. vbi addit **P**anoz. singulare dictū. qz vbi agit de magno p̄iudicio seu de re magni valo ris: non desert iuramentum in supplementū p̄ba tiōis p̄ id quod notat in. c. si. de iureiur. **E**t ex hoc dicto nota qz etiā prelato sup̄ iure ecclesie nō defer tur iuramentū in defectū p̄bationis: cuz q̄stio est multū p̄iudicialis. vnus tñ testis sufficit cū fama in cā civili. ar. ex de ap. c. j. in glo.

Vtrū in aliquibz requirant testes plures q̄ duo **R**ñ. in multz plures requirunt: vt i testamēto. vij. In codicillo. v. **I**tem. v. requirunt testes in dona tione cā mortis. l. de dona. cā mor. l. si. **S**imiliter qū debitor vult p̄bare solutū debitū qd in scriptz fuit factū. l. eo. l. testiū. **I**tem q̄tuor testes requirunt cū dant' ad reprobandū instrumēta. ar. d. l. testiū.

Vtrū contra aliquas p̄sonas requirant maior numerus testiū? **R**ñ. sic. primo cum p̄sul accusat ij. q. iij. p̄sul. **E**t p̄sul fm̄ glo. ibi: dicit ep̄us cardi nalis qui nō damnat nisi. lxxij. testibz. **P**resbyter autem cardinalis: nisi. lxxij. testibus. **D**iaconus cardinalis vrbis romē: nisi. xxvij. testibz. **S**ubdia conus. **A**colitus. **E**xorcista. **L**ector. **M**ostarius. nisi. vij. testibz. **E**t habet locū specialiter in episco pis. p̄sbyteris. diaconibus. z clericis ecclie roma ne. p̄pter eius dignitatē.

Sed nūquid p̄tra papam duplicabunt testes **G**lo. dicit qz nō. imo duo sufficiūt. **E**t i hoc papa est deterioris cōditionis: qz sine cōpatione maior alijs creatus est. z ideo sine spe venie p̄demnat vt dyabolus. de pe. di. ij. p̄ncipiū.

Testis. iij. **Q**uo ad actū testifican di. **T**estes iurare debēt dicere veritates quā nouerūt. iij. q. ix. **H**ortamur. nec ad miscere falsum: nec de suo aliq̄d adijcere. iij. q. ix. **I**tem nōnulli testi credūt nisi iurato. extra eo. nu per. z. c. fraternitat'. z. c. tuis. vbi dicit **P**anoz. qz etiā ep̄o nō credūt vt testi sine iuramēto. z excepto pa pa. nō credūt in p̄iudiciū alterius verbo cuiuscūqz z qualiscūqz fuerit auctoritatis: etiā legato cardi nali nō est credendū in p̄iudiciū alterius: ex quo ter. excipit solū papā. extra eo. cū a nobis. maxie i bis q̄ nō sunt modici p̄iudicij. **P**ōt tñ hmōi iura mentū apte aduersa remitti. d. c. tuis.

Testes singillatim examinari debent z i secre to. **S**ed iurare tenent p̄ste pte aduersa. extra eo. **I**n nomie dñi. z. c. venerabili.

Torneamentū. **T**orneamē ta dicunt in quibz milites ex cōdicto ve nire solent z ad ostentationē viriū sua rū z audacie temere cōgredi.

Vtrū torneamenta facere sit peccatū? vide s. **L**udus. **E**t de pena pugnatiū in torneamento vide s. **S**epultura. iij.

Transactio ē de re du bia z lite incerta: necdum finita nō gra tuita batio. ff. eo. l. j. **L**ite at intelligas p̄ste v' fa turā: qz etiā aū lite pōt fieri transactio. **S**ecō nota

¶ Anno in. c. statumus. extra eo. dicit. qdā dicit qd i spūalibz pōt intuenire ppositio: trāfactio nūq̄. Nos autē dicim? licitā eē trāfactioz q̄ pmutatōez i spūalibz: dūmō ex vtraq̄ pte tñ intueniat spūale: z nō tpale. d. c. statum? . z. c. decetero. eē eo. z extra de re. pnu. ad qōnes. Idē in bñficijs si petant iure pnetat? . puta qñ vna ecclia petit ab alia pben- dā quā dicit ad suā collatiōz p̄tinere. Sz i q̄s cler- cus petit sibi bñficiū: nō est licita trāfactio etiam si vtriq̄ def spūale. extra eo. p̄stitutus. Cōpositio at intuenire pōt. extra eo. sup eo. talis. f. q̄ ille cleric? q̄ ius nō hz vel nō hre credi? . penit? . renūciat iuri suo sine aliqua datōe: vel etiā q̄ ali? ius bñs reci- piat in canonicū sine aliq̄ datōe. hec ille. Si autē fiat trāfactio i spūalibz vbi fieri nō pōt vt i casu di- cto: vel etiā vbi fieri pōt. puta int spūalia cū mixti- one z interuētiōe tpaliū erit symonia. Amicabilis autē ppositio admittit. Et fm Ho. si fiat sine aucte iudicis: psonalis est z cū psona extinguit. Si autē aucte iudicis realis ē: nūq̄ p iudicē aliud dicitur sit. dicto. c. decetero. Quis autē amicabilis ppositio facta aucte supioris teneat mero iure: tñ restituet ecclia si ex hoc grauit ledat. ar. eē de resti. i. inte. c. j.

Tutela. Triplex est. scilicet testamētaria testamēto. vt qñ p̄ dat tutore filio in testamēto. Itē datiuā vt qñ nullo tutore dato i testamēto. vñ nō extātibz p̄ sanguineis ad tutelā ido- neis: iudex ex officio dabit tutorem. z durat tutela vsq̄ ad. xiiij. annū p̄pletū pupilli. Et inde incipit cura q̄ durat vsq̄ ad. xxv. annū p̄pletū.

¶ Virū clericū teneant suscipere tutelā: Rñ. fm Jo. dist. lxxvij. c. fi. nulla cogunt recipe. legitimaz tñ p̄t recipe si volūt: vt in. d. c. fi. Et hoc est p̄uile- giū clericorū q̄ licz possint succedē alicui ab intesta- to: nō tñ tenent tutelā recipe licz i laicis aliud obti- neat. vt. l. de le. tu. autē. sic hereditas.

¶ Virū epus vel monach? possit recipe tutelā: Rñ. fm Jo. vbi s. Epus vel monach? etiā volēs nō pōt recipe tutelā legitimā: vt i autē. de san. epi. . §. deo autē amabiles. Sz ad tutelā miserabiliū p- sonaz oēs clerici vñ monachi tenent: vt in. c. pue- nit. di. lxxvij. z. lxxviii. di. c. j. z. c. epus. vbi sic d̄r Epus gubernatōez pupilloz z viduarū ac etiā pe- grinoz nō p̄ seipm: s̄ p archiep̄sbyterū vñ archidia- conū agat. Et h̄ ter. f. z quosdā facit q̄ epus nō p̄t admittare tutelā etiā legitimā p seipm. Et ita p̄t intelligi. d. §. deo autē. p alios autē sic. Et sic intelli- gitur dictū. c. puenit.

¶ Enatio. Vide supra. Serie.

Vicarius. Quid sit: Dic f. z Dir. li. iij. ti. viij. est is q̄ al- terius vice nō suū gerit officii

¶ Quot sunt spēs vicarioz: Rñ. Car. fm Lan. in de. vnica. eē eo. q̄ q̄tuor. Quidā em̄ sūt vicarij p̄petui eccliaz parochialiū: de qb̄ h̄. Alij sunt vi- carij tpales: sic mercenarij: q̄ ad t̄pus sumunt ad curā aq̄ adiuuādū p̄ncipalē rectorē: q̄ nō dz d̄ bo-

nestate sine p̄sbytero socio missā cātare. d̄ vi. z bo. cle. vt q̄sq̄. Alij deputant ad aliquā puinciā dio- cesim vel locū de qb̄ eo. ti. c. pe. Alij deputant ad exercediū oia q̄ incūbunt p̄lato abūte: nō tñ respe- ctu cure: s̄ respectu oim incūbentiaz. de qb̄ eo. ti. cū in generali. li. vj. z de tē. or. cū null? . eo. li.

¶ Circa p̄mā spēm q̄rit q̄s faciat tales p̄petuos vicarios: Rñ. Car. fm Lan. q̄ auctoritas ep̄i: ex q̄ recipiūt curā aiaz. Idē Dir. di. q̄ ip̄a auctoritas ep̄alis facit vicarias p̄petuas nō mutabiles. extra eo. ad hoc. Et hoc intellige qñ ecclie s̄ parochiales als nō sunt p̄petui. imo ad velle suū pōt p̄latus remouere: dū tñ nō sunt p̄ ep̄m instituti. eē de ca. mo. p̄sbyteri. li. vj.

¶ Quis autē dicat h̄re curā aiaz an p̄latus vñ vi- car? Rñ. Car. q̄ loq̄ndo d̄ vicario p̄petuo: indi- stincte cura etiā d̄r eē apud vicariū q̄ ad oem effe- ctū z etiā q̄ ad cōmoda. licz p̄ modū cuiusdā iur? z i bitu sit apud p̄ncipalē. ita notat i. c. exposuisti. d̄ p̄bē. Quo vō ad exercitiū actōnū p̄petuū bñficiū dic f. z Car. q̄ qñq̄ p̄micie decie z oblatiōes q̄ dāf rōne cure p̄petuū vicario z certa portio tñ assigna- tur p̄lato: vel ei cui? ē vicari? . vt monach? . Et tūc cura z rei v̄dicatio spectat ad vicariū. Aliquū p̄ce- ptio p̄uētū spectat ad p̄ncipalē certa portio de reli- tra vicario. iuxta. c. suscepti. de p̄bē. li. vj. z tūc cura aiaz z rei v̄dicatio fructuū spectat ad p̄ncipalem marie in foro p̄tentiolo: s̄ exercitiū i foro aie spectat ad vicariū. de p̄bē. sup eo. li. vj. ideo dicunt capel- le monachorū nō vicarioz vt i Rica. de cap. mo.

¶ Quero. Statuto ecclie cauet q̄ sede vacante: iur- r̄ditio ep̄i exerceat p̄ archidiaconū: vel antiq̄orē canonicū. nūq̄ d̄ h̄mōi p̄ hoc cōseant h̄re curā: R. Car. q̄ nō. Nā pōt h̄re talē vicariā z retinere curā hoc bñficiū curatū vñ dignitatē. vt i de. statutū. d̄ elec. An autē vicari? p̄petu? possit sibi aliū vicariū substituē. Rñ. Lan. dic q̄ nō. Idē pau. ad t̄ps tñ p̄t sibi substituē ex cā. z hoc cōiter tenet. put recitat Car. vbi s. Nec ē sile d̄ p̄curatore z negociorū ge- store: q̄ p̄t aliū p̄petuū substituē. ff. mā. l. si p̄curato- rē. Nā fm pau. aliud ē in p̄curatore iudicij q̄ p̄li- tis p̄testatōez fact? ē dñs litis. eē de pecu. c. j. z. ij. li. vj. Aliud est i vicario q̄ nō est dñs eo. ti. c. ij. z cui? industria ē electa. z hoc videt esse sp̄ale: vt nō sub- stituat: ne p̄cedatur in infinitū. de rescrip. cum in mult? . li. vj. Et Car. dat aliā rationē: q̄ cū talis vi- caria sit titul? nō p̄t p̄ferri nisi de supioris aucte.

¶ Nūquid autē i p̄stituēdo vicariū p̄petuū req̄- rat p̄sensu patroni? Dic fm Car. q̄ req̄rit cōsensu sus rectoris z etiā patroni: cum de vtriusq̄ p̄iui- dicio agat: in hoc q̄ creat titulus p̄petuus i ecclie- sia. p̄ hoc extra de iur. pa. postulasti. Sed de tpali vicario. Dic solū ep̄m hoc posse ex causa. c. cum ex eo. de elec. li. vj. Et similit̄ si causa ardua subesser: tunc ep̄us posset cōstituere p̄petuū inuito recto- re z patrono: quoz p̄tradictio irrōnabilis non fo- ret admittēda. Dabet. n. ep̄us liberā dispositōez bñficiorū sue diocesis. ita q̄ ex cā pōt ius vni? ecclie- sie dare alteri. de reli. do. p̄stitut? .

¶ An autē ep̄us sine p̄sensu p̄roni possit remouē vicariū p̄petuū. Dicit Lan. z Pau. q̄ ep̄s debet